

Nagy Husszein Tibor:

A mai magyar agrárhelyzet
(TEK-tábor, Szarvas 1992. augusztus 24.)

Azt hiszem, Nagy Husszein Tibor előadása ékes példája volt annak, hogy nem (csak) a téma teszi a jó előadást. A jelenleg az Agrárszövetség elnöki posztját betöltő gazdasági szakember szellemesen és szemmel láthatóan nagy szakértelemmel fejtette ki nézeteit a kibontakozó illetve a napjainkban már tetőző magyar agrárválságról.

Előadásának bevezetőjében néhány statisztikai adat segítségével bemutatta, hogy a magyar mezőgazdaság az elmúlt évtizedben milyen meghatározó szerepet játszott külgazdasági kapcsolatainkban. (pl. az összexport 25 %-a mezőgazdasági volt). Az agrárágazat exportfüggőségét pedig mi sem bizonyítja jobban, minthogy a megtermelt mezőgazdasági termékek 40 %-a kivitelre került.

Mindezen teljesítmények mellett a 80-as években súlyos gondok is felmerültek az ágazatban. Ezek kisebb részben szervezeti, túlnyomó részben tulajdoni problémaként merültek fel. Utóbbin belül a föld és a működőtöke tulajdonjogának megoldatlansága domborodik ki a legerőteljesebben.

A következőkben az előadó rövid történeti kitekintést adott a második világháború utáni Magyarország földtulajdonjogi szerkezetének változásairól.

1945-ben a "nagy" földosztás (mely mindössze 1,9 millió hektár földet juttatott 632 ezer családnak) egy életképtelen rendszert hozott létre. Az újrakoncentráció azonban torz formában történt meg a negyvenes és az ötvenes évek fordulóján az erőszakos kollektivizálás során. (Azt azonban kiemelte, hogy nálunk szó sem volt a szovjet típusú kolhozosításról, ahol is minden föld az állam tulajdonába ment át és a szövetkezet onnan kapta azt vissza használatra. Magyarországon a tagok magtarthatták tulajdonjogukat a közösbe adott földre.)

Ez a térsz-rendszer az ötvenes évek közepére széthullott és csak az évtized végére illetve a hatvanas évek elejére mondhatjuk azt, hogy "a magyar mezőgazdaság szocialista típusú átszervezése befejeződött". A tagok tulajdonjoga a közösbe adott földre továbbra is megmaradt. Egy 1967-ben meghozott és 1969-ben hatályba lépett törvény azonban megtiltotta a szövetkezetből kilépni szándékozó tag számára, hogy a közösbe adott földjét természetben visszakövetelje, a földterület kb. 5 évi földjáraadéknak megfelelő összegért a szövetkezet tulajdonába került.

Talán furcsa, hogy ezt a szigorító törvényt épp az új gazdasági mechanizmus beindításakor fogadták el. Ennek oka igen prózai: az akkori gazdaságpolitikai vezetés elképzelése szerint az élelmiszerárak alacsonyan tartása (mely az életszínvonal magasságát alapvetően meghatározza) csakis akkor lehetséges, ha a földtulajdon és a földhasználó egybeesik – ellenkező esetben a felmerülő földjáraadék jelentősen megemeli az élelmiszer-előállítás költségeit.

A mai magyar agrárválság kulcsfontosságú jelensége került ezzel megvilágításba. A földtulajdonra jogosultak ill. minden bizonnyal kárpótlási

